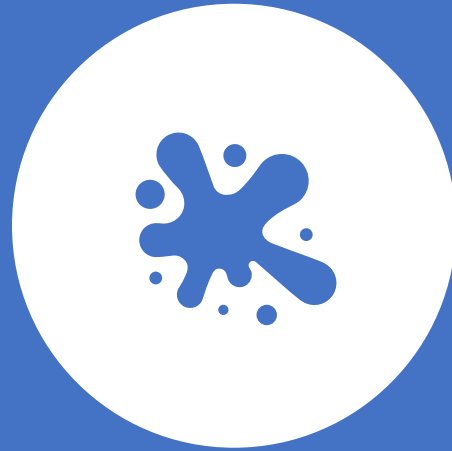

Γενικές Μαθησιακές Δυσκολίες - Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες

Θεώνη Μαυρόγιαννη

Εισαγωγή στην Ειδική Αγωγή

Γενικές Μαθησιακές Δυσκολίες

Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες

Δυσκολίες Ακαδημαϊκής Επίδοσης

Ανάγνωση, Γραφή, Μαθηματικά, Μάθηση,
Γνωστικές Λειτουργίες

Συναισθηματικές Δυσκολίες

Χαμηλή Αυτοεκτίμηση Άγχος
Αντιδραστική Συμπεριφορά Έλλειψη κινήτρου

Εννοιολογική ταξινόμηση μαθησιακών δυσκολιών με πιθανές διαγνωστικές αλληλοεπικαλύψεις

Γενικές Μαθησιακές Δυσκολίες

- Αντίστοιχοι όροι: Μαθησιακά Προβλήματα ή Δυσκολίες Μάθησης ή Γενικευμένες Μαθησιακές Δυσκολίες
- Περιλαμβάνονται δυσκολίες που μπορούν να αποδοθούν σε κάποιον ενδογενή ή εξωγενή παράγοντα
- Επηρεάζουν συνολικά την ικανότητα των παιδιών να αποκτούν γενικές γνώσεις, δεξιότητες και εμπειρίες σε όλους τους τομείς της ζωής τους
- Εντάσσονται μαθητές/τριες που αντιμετωπίζουν σοβαρά μαθησιακά προβλήματα λόγω του περιορισμένου νοητικού τους δυναμικού ή διάφορων αισθητηριακών προβλημάτων αλλά και εξαιτίας κάποιων εξωγενών συνθηκών
- Το ποσοστό αγγίζει το 10% του μαθητικού πληθυσμού

Παράγοντες που σχετίζονται με τις μαθησιακές δυσκολίες

- Δυσκολίες συγκέντρωσης και προσοχής
- Χαμηλός δείκτης νοημοσύνης
- Προβλήματα λόγου και ομιλίας
- Διγλωσσία
- Πολιτισμικοί παράγοντες (περιορισμένα γλωσσικά ερεθίσματα)
- Περιβαλλοντικοί παράγοντες (ασταθής οικογενειακή φροντίδα, ανεπαρκής διδασκαλία, μη κατάλληλα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, ελλιπής παρακολούθηση του σχολείου-συχνές απουσίες, συχνές αλλαγές σχολείων, συχνές αλλαγές εκπαιδευτικών)

Χαρακτηριστικά

Βραδύτερο ρυθμό πρόσκτησης των δεξιοτήτων που σχετίζονται με την αποκωδικοποίηση του γραπτού λόγου και των εννοιών των λέξεων στον γραπτό και τον προφορικό λόγο

Ο/η μαθητής/τρια με γενικές μαθησιακές δυσκολίες υπολείπεται σε σύγκριση με τους συμμαθητές του σε αρκετούς ακαδημαϊκούς τομείς

Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες

- Αντίστοιχοι όροι: δυσλεξία, δυσαναγνωσία ή ειδική μαθησιακή δυσκολία στην ανάγνωση, δυσγραφία, δυσορθογραφία ή ειδική μαθησιακή δυσκολία στη γραφή, δυσαριθμησία
- Δυσκολίες στη κατάκτηση του γραπτού λόγου (ανάγνωση και γραφή) και στα μαθηματικά (αρίθμηση και αριθμητικές πράξεις)
- Το ποσοστό αγγίζει το 3% με 5% του μαθητικού πληθυσμού

Ειδικές Μαθησιακές Δυσκολίες

- Δεν υπάρχει σωματικό ή αισθητηριακό έλλειμμα
- Δεν μπορούν να αποδοθούν σε κανέναν εξωγενή παράγοντα (οικογενειακό, οικονομικό, κοινωνικό ή πολιτισμικό) ή σε ενδογενή παράγοντα όπως η νοητική αναπηρία, τα αισθητηριακά προβλήματα – όρασης/ακοής – οι σύνθετες συναισθηματικές δυσκολίες
- Έχουν νευροβιολογική βάση
- Δεν οφείλονται στις γνωστικές ικανότητες του/της μαθητή/τριας ούτε στην ελλιπή διδασκαλία
- Υπάρχουν ακαδημαϊκοί τομείς στους οποίους ο/η μαθητής/τρια δεν αντιμετωπίζει δυσκολίες και έχει υψηλή επίδοση

Κριτήρια διάγνωσης

- Το κριτήριο του αποκλεισμού: Οι δυσκολίες δεν οφείλονται σε νοητικούς, πολιτισμικούς, εκπαιδευτικούς παράγοντες ή σωματικές αναπηρίες
- Το κριτήριο της απόκλισης μεταξύ νοητικού δυναμικού και σχολικής επίδοσης
 - Όταν η νοημοσύνη είναι «φυσιολογική» αναμένεται ο/η μαθητής/τρια να έχει επίδοση παρόμοια με αυτή των άλλων παιδιών με «τυπική» ανάπτυξη
 - Εάν παρατηρείται μεγάλη απόκλιση και δεν υπάρχουν περιβαλλοντικοί ή άλλοι λόγοι που εμποδίζουν τη μάθηση, πιθανόν να υπάρχει νευρολογική διαταραχή που επηρεάζει την αντίληψη, μνήμη, γλώσσα που εμπλέκονται με τη μάθηση

Δυσλεξία-Προσδιορισμός της έννοιας

Μια προσπάθεια προσδιορισμού της έννοιας βάσει δύο βασικών διαγνωστικών κριτηρίων:

Επίδοση στην εκμάθηση του γραπτού λόγου σημαντικά κατώτερη από την αναμενόμενη, δεδομένης της χρονολογικής ηλικίας και της εκπαίδευσης που έχει λάβει ο μαθητής.

Σημαντική απόκλιση μεταξύ νοημοσύνης και επίδοσης στον γραπτό λόγο (ανάγνωση-γραφή).

Μύθοι σχετικά με τη δυσλεξία (1)

- ▶ Η δυσλεξία **δεν** αποτελεί **πραγματική** ειδική εκπαιδευτική ανάγκη, αλλά είναι αποτέλεσμα ανεπαρκούς, ακατάλληλης διδασκαλίας ή γενικότερης περιβαλλοντικής αποστέρησης.
- ▶ Οι μαθητές με δυσλεξία έχουν **χαμηλή ή υψηλή νοημοσύνη**.
- ▶ Οι μαθητές με δυσλεξία **δεν μπορούν να μάθουν**.
- ▶ Οι μαθητές με δυσλεξία είναι απλώς **τεμπέληδες**.

Μύθοι σχετικά με τη δυσλεξία (2)

- ▶ Η δυσλεξία επηρεάζει τον προφορικό λόγο των παιδιών.
- ▶ Τα περισσότερα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες ή μειωμένη σχολική επίδοση έχουν δυσλεξία.
- ▶ Η δυσλεξία **ξεπερνιέται με τον καιρό και θεραπεύεται.**
- ▶ Η αριστεροχειρία προκαλεί δυσλεξία.

Μύθοι σχετικά με τη δυσλεξία (3)

- ▶ Όλα τα παιδιά που μπερδεύουν το 3 με το ε ή το δ με το θ έχουν δυσλεξία.
- ▶ Τα δυσλεξικά παιδιά βλέπουν τα σχήματα ή τα γράμματα ανάποδα.
- ▶ Εάν ένα παιδί δεν έχει καθρεπτική γραφή, τότε αποκλείεται να έχει δυσλεξία.
- ▶ Η υπερβολική ανορθογραφία και κακή γραφή υποδηλώνουν δυσλεξία.

Μύθοι σχετικά με τη δυσλεξία (4)

- ▶ Οι μαθητές με δυσλεξία αντιμετωπίζουν δυσκολίες **μόνο στα μαθήματα του σχολείου.**
- ▶ Η δυσλεξία οφείλεται σε ψυχολογικά αίτια.
- ▶ Οι μαθητές με δυσλεξία παρουσιάζουν προβλήματα συμπεριφοράς.
- ▶ Η δυσλεξία μπορεί να διαγνωστεί κάνοντας εγκεφαλογράφημα ή άλλη εργαστηριακή εξέταση.

Ενδείξεις δυσλεξίας

- Αργός ρυθμός αποκωδικοποίησης
- Μεγάλη δυσκολία στην αποκωδικοποίηση ανοίκειων λέξεων
- Χάσιμο σειράς μέσα στο κείμενο
- Αποφυγή φωναχτής ανάγνωσης
- Φωνολογικά και ορθογραφικά λάθη
- Διαφορετικός τρόπος γραφής της ίδιας λέξης
- Απόκλιση ανάμεσα στην επίδοση στην αποκωδικοποίηση και γραφή και σε άλλα γνωστικά αντικείμενα

Χαρακτηριστικά της δυσλεξίας ή ειδικής μαθησιακής δυσκολίας στην ανάγνωση

- ✓ Δυσκολίες στην αποκωδικοποίηση και στην ακριβή και ευχερή αναγνώριση των λέξεων
- ✓ Δυσκολίες στην ορθογραφία και στο γραπτό λόγο
- ✓ Άλλες δυσκολίες

Δυσκολίες στην αποκωδικοποίηση (δυσλεξία)

➤ **Αργός ρυθμός** ανάγνωσης

➤ **Λάθη φωνολογικού τύπου:**

- αντικαταστάσεις (ξήνω- ψήνω),
- επαναλήψεις (τρέεχω-τρέχω),
- αντιμεταθέσεις (πάτνα-πάντα)
- παραλείψεις (καράβι-κάβι)
- Αντιστροφές γραμμάτων (τα-ατ)
- Αντικατάσταση λέξεων με άλλες που μοιάζουν οπτικά (**άσπρο-άστρο**).

Δυσκολίες στην ανάγνωση και στη γραφή (δυσλεξία)

Δυσκολία στην κατανόηση λόγω της δυσκολίας στην αποκωδικοποίηση.

Δυσκολία στον προσανατολισμό ως προς τη σειρά του κειμένου που διαβάζει.

Δυσανάγνωστη αυθόρμητη γραφή.

Χρήση κεφαλαίων γραμμάτων ανάμεσα στα μικρά (π.χ. πΑράθυρο).

Γνωστικές δυσκολίες (δυσλεξία)

- ▶ Δυσκολία στη **φωνολογική επεξεργασία**.
- ▶ Περιορισμένη χωρητικότητα της φωνολογικής **βραχυπρόθεσμης μνήμης**.
- ▶ Δυσκολίες με την έννοια της **σειροθέτησης** και του **προσανατολισμού στο χρόνο**.
- ▶ Δυσκολία στον **προσανατολισμό στο χώρο**.
- ▶ Δυσκολία στη **διάκριση αριστερής και δεξιάς πλευράς** του σώματος, σύγχυση ως προς το κυρίαρχο χέρι, μάτι, πόδι.

Χαρακτηριστικά της δυσαριθμησίας ή ειδικής μαθησιακής δυσκολίας στα μαθηματικά

- ✓ Δυσκολία στη κατάκτηση της έννοιας του αριθμού
- ✓ Δυσκολία στη σύγκριση και διάταξη των αριθμών
- ✓ Δυσκολία στην εκτέλεση νοερών υπολογισμών
- ✓ Δυσκολία στην εκτέλεση αλγορίθμων
- ✓ Δυσκολία στην επίλυση προβλημάτων

Χαρακτηριστικά της δυσγραφίας ή ειδικής δυσκολίας στη γραφτή έκφραση

- Δυσανάγνωστη γραφή
- Δυσκολία στο κράτημα και στον έλεγχο του μολυβιού
- Δυσκολία στην αντιγραφή των σχεδίων
- Δυσκολία στη δημιουργία σχημάτων ή γραμμάτων
- Δυσκολία στη παραγωγή γραπτού λόγου
- Δυσκολία στην ορθογραφημένη γραφή

Χαρακτηριστικά της δυσορθογραφίας και της δυσλεξίας

- Παραλείπουν γράμματα ή συλλαβές
- Αντικαθιστούν γράμματα ή συλλαβές
- Προσθέτουν γράμματα ή συλλαβές
- Χρησιμοποιούν λανθασμένα τα κεφαλαία γράμματα
- Δεν αφήνουν τις απαραίτητες αποστάσεις ανάμεσα στις λέξεις
- Αφήνουν κενά μέσα στις λέξεις
- Κάνουν γραμματικά λάθη
- Κάνουν λάθη ιστορικής ορθογραφίας

ΜΕ ΤΗΝ ΣΤΑΒΑΡΑ ΜΑ ΧΤΖΝΑΪ ΤΟ ΤΑ
ΜΑΛΑ

ΤΑ ΒΖΙΓΤΙΚΑ ΒΕΝΟΥΝΟΝ, ΤΟ ΚΑΛΟΤΕΡΟ

ΧΤΕΣ ΤΟ ΑΠΟΦΕΜΑ ΜΕ ΣΤΙΜΠΛΕ
ΕΝΑ ΑΚΑΘΑ

ΤΑ ΠΑΛΩΑ ΠΕΡΑΞΕΝΕ ΣΤΟ ΣΤΙΡΚΟ

ΤΟ ΔΥΣΚΙΝΙΤΟ ΡΕΧΙ ΚΑΙ ΣΘΑΜΑ

Προβλήματα στη γραπτή έκφραση

- Οργάνωση και δομή
 - ✓ Δυσκολία στην ολοκλήρωση των προτάσεων
 - ✓ Δυσκολία στη δόμηση παραγράφων
- Λεξιλόγιο
 - ✓ Επανάληψη των ίδιων λέξεων
 - ✓ Λάθη στη χρήση των ρημάτων και των ουσιαστικών
- Περιεχόμενο
 - ✓ Περιορισμένος αριθμός λέξεων
 - ✓ Λανθασμένη σύνταξη
 - ✓ Δυσκολία στην ανάπτυξη επιχειρημάτων

Ελλείμματα στα παιδιά με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες

- Έλλειμμα φωνολογικής επίγνωσης
- Χαμηλή ταχύτητα κατονομασίας οπτικών συμβόλων
- Διπλό έλλειμμα και στη φωνολογική επίγνωση και στην ταχύτητα κατονομασίας οπτικών συμβόλων

Φωνολογικό έλλειμμα

- ✓ Δυσκολία να αναγνωρίσουν τα διακριτά μέρη του προφορικού λόγου
- ✓ Δυσκολία να χειρίζονται τα φωνολογικά μέρη
- ✓ Δυσκολία να βρίσκουν και να παράγουν ομοιοκαταληξίες
- ✓ Δυσκολία να χωρίζουν τις συλλαβές σε φωνήματα
- ✓ Δυσκολία να συνθέτουν φωνήματα
- ✓ Δυσκολία να διακρίνουν το είδος και τη θέση των φωνημάτων μέσα στη λέξη
- ✓ Δυσκολία να αντιστρέφουν φωνήματα

Μνήμη

- Δυσκολία να θυμηθούν προφορικές οδηγίες ή λίστες
- Δυσκολία να ανακαλέσουν πράγματα που έχουν διδαχθεί
- Δυσκολία στη βραχύχρονη μνήμη
- Δυσκολία στη μνήμη εργασίας
- Δυσκολία στην ανάκληση ακολουθιών

Μεταγνωστικές ικανότητες

- Διαδικασίες που εφαρμόζουμε σκόπιμα και συνειδητά για να ρυθμίσουμε τον τρόπο που επεξεργαζόμαστε τις διάφορες πληροφορίες και αποκτάμε γνώσεις
 - Προβλήματα αναγνώρισης των απαιτήσεων του έργου
 - Προβλήματα στην επιλογή και εφαρμογή των στρατηγικών
 - Προβλήματα στην παρακολούθηση και ρύθμιση της απόδοσης
 - Προβλήματα στην αξιολόγηση των αποτελεσμάτων

Κίνητρα

- Χαμηλό κίνητρο για μάθηση λόγω των συνεχών και επαναλαμβανόμενων αποτυχιών
- Απόδοση αιτιολογικών προσδιορισμών επιτυχίας και αποτυχίας- αποδίδουν την αποτυχία τους στη μειωμένη τους ικανότητα και σε περίπτωση επιτυχίας στην ευκολία της δοκιμασίας ή σε τύχη
- Αυτό-αποτελεσματικότητα-χαμηλοί στόχοι

Ενδείξεις σε παιδιά 5-7 ετών

Δυσκολία στην
απομνημόνευση

Δυσκολία στην
ακουστική
διάκριση

Δυσκολία στην
συγκέντρωση

Δυσκολία στον
οπτικοκινητικό
συντονισμό

Σύγχυση δεξιού-
αριστερού

Δυσκολία στην
ανάγνωση και
στη γραφή

Ενδείξεις σε παιδιά ηλικίας 5-7 (2)

Δυσκολία στην
εκτέλεση
σύνθετων εντολών

Δυσκολία στις
αλληλουχίες

Δυσκολία στην
αρίθμηση

Προβλήματα
συμπεριφοράς

Άρνηση για το
σχολείο

Ενδείξεις σε παιδιά ηλικίας 7-12

Δυσκολία στην
ανάγνωση

Αποφυγή διαβάσματος
βιβλίων ή παραμυθιών

Δυσκολία στη γραφή

Δυσκολία στην
εκμάθηση της
προπαίδειας, του
αλφαβήτου, των μηνών

Δυσκολία στην
εκμάθηση της ώρας

Δυσκολία στη χρήση
του χάρτη

Προβλήματα
συμπεριφοράς

Άρνηση για το σχολείο

Δυσκολίες στη συμπεριφορά

Προσπάθεια αποφυγής της επαφής με τον γραπτό λόγο – αδιαφορία για τη σχολική επίδοση.

Έλλειψη οργάνωσης στο φύλλο και γενικότερα στο τετράδιο, τη σχολική τσάντα, τα ρούχα.

Δυσκολία στη συγκέντρωση της προσοχής.

Χαμηλή αυτοεκτίμηση.

Τα συναισθηματικά προβλήματα των παιδιών με μαθησιακές δυσκολίες

Τα αποτελέσματα των ερευνών σχετίζουν τις μαθησιακές δυσκολίες με

- χαμηλή αυτοεκτίμηση,
- αυξημένο **άγχος** και
- αυξημένες πιθανότητες **κατάθλιψης**.

Η ανάπτυξη των προβλημάτων αυτών θεωρείται το **αποτέλεσμα** τόσο

- των **συναισθηματικών αντιδράσεων** των ίδιων των **παιδιών** στις δυσκολίες τους όσο και
- των **στάσεων των ατόμων του οικογενειακού και σχολικού περιβάλλοντος**.

Χαμηλή αυτοεκτίμηση

- Μεγάλο ποσοστό μαθητών με μαθησιακές δυσκολίες έχουν αρνητική αυτοεκτίμηση και θεωρούν ότι έχουν χαμηλότερες σχολικές ικανότητες.
- Η χαμηλή αυτοεκτίμηση μπορεί να αποδοθεί στις
 - ✓ συσσωρευμένες σχολικές αποτυχίες και δυσκολίες, καθώς και στις
 - ✓ αντιδράσεις των γονέων και των εκπαιδευτικών.
- Τα συναισθήματα **ματαιώσης και απογοήτευσης** που βιώνουν οι μαθητές στη σχολική τους ζωή – και μάλιστα σε συνεχή και καθημερινή βάση - αναστέλλουν την ανάπτυξη θετικής αυτοεκτίμησης.

Χαμηλή αυτοεκτίμηση

- Τα περισσότερα παιδιά είναι σε θέση να εντοπίζουν τις δυσκολίες τους και τη **διαφορετικότητα** τους σε σχέση με τους συνομηλίκους τους. Αρκετές φορές δέχονται πειράγματα και κοροϊδίες.
- Ερχόμενα σε επαφή με ανεξήγητες δυσκολίες και αποτυχίες οδηγούνται στην **αμφισβήτηση της νοημοσύνης** τους και στην **μείωση των κινήτρων**.
- Βιώνουν την **έλλειψη κατανόησης** των δυσκολιών τους από τους άλλους και το αίσθημα **ταπείνωσης και ντροπής**.

Χαμηλή αυτοεκτίμηση

- Διαπιστώνοντας οι **γονείς** την αδυναμία του παιδιού τους να ανταποκριθεί ικανοποιητικά στις σχολικές απαιτήσεις, εκδηλώνουν την **αποδοκιμασία** τους στο παιδί τους για τις χαμηλές του επιδόσεις.
- Η άγνοια των γονιών για τις μαθησιακές δυσκολίες είτε τους προκαλεί
 - **ενοχές** είτε
 - **συναισθήματα άρνησης** της ύπαρξης δυσκολίας.

Χαμηλή αυτοεκτίμηση

- Οι μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες μπορεί:
 - να **ανακουφιστούν** με τη διάγνωση και
 - να **απενοχοποιήσουν** τον εαυτό τους.
- Με τη διάγνωση πιστοποιείται η:
 - **απουσία νοητικής αναπηρίας** ή
 - **απροθυμίας για μάθηση.**
- Αρκετοί μαθητές εξακολουθούν να **αποκρύπτουν** τις δυσκολίες τους προκειμένου να αποφευχθεί η **διαφοροποίησή** τους από τους συνομηλίκους, γεγονός που συμβάλλει στην αύξηση του **άγχους**.

Άγχος

- Βασική **αιτία** του άγχους:
 - η **πίεση** που δέχονται από τους γονείς και τους εκπαιδευτικούς να επιτείνουν τις προσπάθειες τους σε σχέση με τα σχολικά τους καθήκοντα.
- Σύμφωνα με έρευνες, το άγχος προϋπάρχει της εισόδου τους στο δημοτικό σχολείο και ανάγεται σε δυσκολίες που εμφανίζονται στην προσχολική ηλικία.
- Στο σχολικό περιβάλλον **αιτίες άγχους** μπορούν να θεωρηθούν:
 - η **έλλειψη κατάλληλης βοήθειας** από τους εκπαιδευτικούς,
 - η έλλειψη επαρκούς **χρόνου** για την ολοκλήρωση των καθηκόντων τους και
 - η **απόκλιση** ανάμεσα στις προσπάθειες τους και στην μη-ικανοποιητική επίδοση.

Άγχος

- Μπορεί οι **εξετάσεις** να δημιουργούν άγχος σε όλους τους μαθητές, αλλά αποτελούν έναν ιδιαίτερα **ψυχοπιεστικό παράγοντα** για τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες καθώς καλούνται να δείξουν τις γνώσεις τους με μέσα (ανάγνωση, γραπτό) στα οποία παρουσιάζουν σαφείς δυσκολίες.
- Το **συναίσθημα της αποτυχίας** – «ό,τι και να κάνω δεν θα καταφέρω ποτέ τίποτα» – μετατρέπεται σε έντονο άγχος.
- Η ύπαρξη της πεποίθησης «δεν τα καταφέρνω» παρακωλύει την προσπάθεια των μαθητών αλλά και τα κίνητρά τους να πετύχουν τους στόχους τους. Συχνά σταματούν την προσπάθεια τους ή δεν ξεκινούν καν.

Άγχος

- Αρκετοί μαθητές οδηγούνται σε **απόσυρση** και **εξάντληση** και διακατέχονται από συναισθήματα:
 - **νευρικότητας,**
 - **έντονης ανησυχίας** και
 - **διάσπασης προσοχής.**
- Ως **αντίδραση στο άγχος** κάποιοι μαθητές εμφανίζουν:
 - **κατάθλιψη,** ενώ κάποιοι άλλοι
 - **διαταρακτική συμπεριφορά** (ανυπακοή, παραβατική συμπεριφορά).

Αξιολόγηση από τον/την εκπαιδευτικό της τάξης - Α΄ ΦΑΣΗ

- Στην αρχή της σχολικής χρονιάς, ο εκπαιδευτικός της τάξης αξιολογεί τις ικανότητες και τα επίπεδα συγκέντρωσης και προσοχής όλων των μαθητών. Εφαρμόζει συγκεκριμένες μεθόδους και στρατηγικές διδασκαλίας και συγχρόνως αξιολογεί τη πρόοδο τους. Αν η πρόοδος της τάξης είναι μικρή και δεν τον ικανοποιεί, ο εκπαιδευτικός καλείται να επαναπροσδιορίσει τη διδακτική προσέγγιση που χρησιμοποιεί και να εφαρμόσει νέα παρέμβαση.

Αξιολόγηση από τον/την εκπαιδευτικό της τάξης - Β΄ ΦΑΣΗ

- Μέσω της ευκαιριακής παρατήρησης εντοπίζονται οι μαθητές που παρουσιάζουν χαμηλή ακαδημαϊκή επίδοση και χαμηλό ρυθμό ανάπτυξης σε σχέση με τους συμμαθητές τους.
- Η ευκαιριακή παρατήρηση γίνεται με αφορμή την ανάθεση στους μαθητές σχολικών έργων (π.χ. ανάγνωση κειμένου, εκτέλεση μαθηματικών πράξεων).

Αξιολόγηση από τον/την εκπαιδευτικό της τάξης - Β΄ ΦΑΣΗ

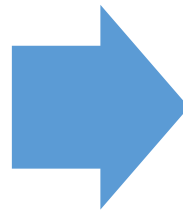
- Ο μεγάλος αριθμός λαθών και η εμφάνιση χαμηλής επίδοσης κατά την ολοκλήρωση διαφόρων εργασιών αποτελούν ενδείξεις ανάγκης για βαθύτερη διερεύνηση, πάντα με στόχο τον εντοπισμό μαθησιακών αναγκών.
- Η αξιοποίηση της ευκαιριακής παρατήρησης προϋποθέτει καλή γνώση του «τυπικού» μαθητή ή της «αναμενόμενης» επίδοσης, προκειμένου να γίνουν οι αναγκαίες επισημάνσεις που θα οδηγήσουν σε αντιμετώπιση των δυσκολιών.

Αξιολόγηση από τον/την εκπαιδευτικό της τάξης - Β΄ ΦΑΣΗ

- Ακόμα και στη περίπτωση που ο εκπαιδευτικός διαθέτει αυτές τις γνώσεις, θα πρέπει οπωσδήποτε να αποφύγει να χαρακτηρίσει το μαθητή και να τον κατατάξει σε οποιαδήποτε κατηγορία ειδικών αναγκών.
- Θα πρέπει να προχωρήσει σε συστηματική παρατήρηση και αξιολόγηση.

Παράδειγμα

Ο μαθητής καλείται από το δάσκαλο του να διαβάσει ένα κείμενο από το βιβλίο της Γλώσσας που δεν είχε διδαχθεί ή ένα κείμενο επιπέδου της τάξης του. Σε περίπτωση που ο μαθητής έχει μεγαλύτερες δυσκολίες επιλέγεται απλούστερο κείμενο ή προτάσεις ή λέξεις.

Ο μαθητής διάβασε με προθυμία, ωστόσο έκανε 7-8 λάθη, κυρίως σε λέξεις με συμφωνικά συμπλέγματα. Τα λάθη της αποκωδικοποίησης του μαθητή πιθανόν να οφείλονται σε δυσκολίες αποκωδικοποίησης των δίψηφων συμφώνων, δεδομένου ότι τα περισσότερα λάθη έγιναν σε λέξεις που περιελάμβαναν δίψηφα σε συνδυασμό με φωνήεντα ή άλλα σύμφωνα.

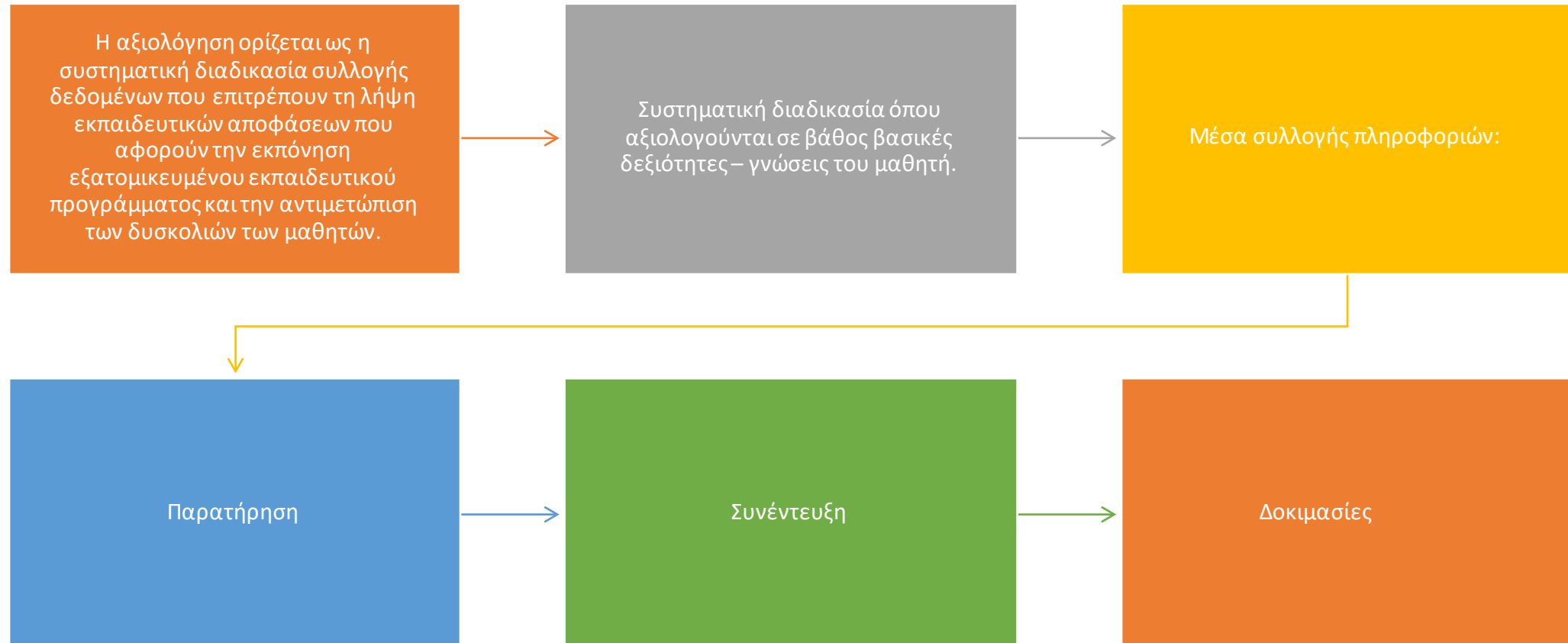
Παράδειγμα (2)

Μια άλλη πιθανή ερμηνεία των λαθών του μαθητή είναι ότι, προσπαθώντας να αυξήσει τη χαμηλή αναγνωστική του ταχύτητα, μαντεύει τις λέξεις αντί να τις αποκωδικοποιεί πλήρως, με αποτέλεσμα να κάνει διάφορα λάθη, που στην περίπτωση των συγκεκριμένων κειμένων έτυχε να είναι σε λέξεις με δίψηφα και συμπλέγματα. Ο δάσκαλος θεωρεί ότι ο μαθητής έχει τις ικανότητες να ξεπεράσει τις αναγνωστικές του δυσκολίες με την κατάλληλη εκπαίδευση.

Χρειάζεται περιγραφή των λαθών και κατάταξη τους σε κατηγορίες. Η περιγραφή των λαθών θα πρέπει να είναι «λειτουργική», δηλαδή να αναφέρεται ακριβώς στη μορφή του λάθους και στις συνθήκες εμφάνισής του.

Μετά τη περιγραφή και την κατηγοριοποίηση των λαθών διατυπώνονται οι στόχοι του προγράμματος που θα εφαρμοστούν.

Εκπαιδευτική Αξιολόγηση

Στρατηγική αξιολόγησης

Βήμα 1:

Επιλέγεται η γνωστική περιοχή που θα αξιολογηθεί και μια ιεραρχία δεξιοτήτων για κάθε περιοχή που θα αξιολογηθεί.

Βήμα 2:

Αποφασίζω από πού θα αρχίσω

Βήμα 3:

Διαλέγω ή αναπτύσσω εργαλείο αξιολόγησης

Βήμα 4:

Δίνω τη δοκιμασία, καταγράφω τα λάθη και τον τρόπο προσπάθειας

Βήμα 5:

Αναλύω τα ευρήματα, συνοψίζω τα αποτελέσματα, κάνω υποθέσεις για τους λόγους που οδήγησαν σε λάθη

ΣΧΟΛΙΚΕΣ/ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΕΣ

✓ ΑΝΑΓΝΩΣΗ

αποκωδικοποίηση, κατανόηση

✓ ΓΡΑΠΤΟΣ ΛΟΓΟΣ

γραφή μεμονωμένων λέξεων, γραφή δημιουργικού κειμένου

✓ ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

ικανότητα εκτέλεσης μαθηματικών πράξεων,

ικανότητα επίλυσης προβλημάτων

Μαθησιακές δυσκολίες στην ανάγνωση

- Το βασικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες στην επεξεργασία του γραπτού λόγου είναι η δυσκολία στην ανάγνωση. Το πρόβλημα αυτό εντοπίζεται στην αποκωδικοποίηση, στην ευχέρεια και στην κατανόηση.
- Αναγνωστική αποκωδικοποίηση είναι η διαδικασία αναγνώρισης και χειρισμού του αλφαριθμητικού κώδικα.
- Στο νηπιαγωγείο και στην αρχή της σχολικής ηλικίας, εκδηλώνονται πολλές δυσκολίες στη φωνολογική επεξεργασία που τις περισσότερες φορές δυσκολεύει τα παιδιά με Μαθησιακές Δυσκολίες να κατακτήσουν την αποκωδικοποίηση.

Δυσκολία στην αποκωδικοποίηση

- Στις υπόλοιπες τάξεις του δημοτικού, η δεξιότητα για αποκωδικοποίηση των μαθητών αυτών είναι συνήθως φτωχή, επηρεάζει την ευχέρεια ανάγνωσης και κατά συνέπεια την εξαγωγή νοήματος του κειμένου.
- Τα συχνότερα λάθη στην αποκωδικοποίηση είναι πολλά λάθη αντικαταστάσεων, παραλείψεων, αντιμεταθέσεις γραμμάτων, δυσκολίες στην αποκωδικοποίηση λέξεων με συμφωνικά συμπλέγματα και ανοίκειων πολυσύλλαβων λέξεων και αντικαταστάσεις λέξεων από άλλες

Δυσκολία στην ευχέρεια

- Η ευχέρεια της ανάγνωσης αποτελεί εξίσου σημαντικό χαρακτηριστικό της αναγνωστικής διαδικασίας, καθώς συμβάλει στην αναγνωστική κατανόηση.
- Ως ευχέρεια ορίζεται η ικανότητα ανάγνωσης των λέξεων με ακρίβεια, έκφραση και προσωδία αλλά και η ικανότητα ανάγνωσης ενός κειμένου αυτόματα και γρήγορα χωρίς προσπάθεια και με χαμηλή επικέντρωση της προσοχής στην αποκωδικοποίηση.
- Οι μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες διαβάζουν αργά και με δυσκολία, σταματούν συχνά για να προφέρουν μια λέξη συλλαβιστά ή γράμμα γράμμα και συχνά επαναλαμβάνουν μέρη του κειμένου για να τα κατανοήσουν.

Δυσκολία στην αναγνωστική κατανόηση

- Η ακρίβεια και η ευχέρεια της αποκωδικοποίησης είναι σημαντικές δεξιότητες που σχετίζονται με την κατανόηση. Τα επιπλέον προβλήματα στη μνημονική δεξιότητα και στο λεξιλόγιο επιβαρύνουν ακόμα περισσότερο την αναγνωστική κατανόηση.

Μαθησιακές δυσκολίες στη παραγωγή γραπτού λόγου

- Τα προβλήματα στο γραπτό λόγο αφορούν την ορθογραφία, το συντακτικό, την οργάνωση και κάποιες φορές την ψυχοκινητική δεξιότητα της γραφής (αργή και δυσανάγνωστη γραφή).
- Τα κείμενα είναι συνήθως περιορισμένα σε μέγεθος, ατελές περιεχόμενο, με προβλήματα στην ορθογραφία και στην στίξη, ενώ είναι φανερή η έλλειψη στην οργάνωσή τους. Το λεξιλόγιο είναι περιορισμένο, η προτασιακή συντακτική δομή φτωχή, και ο έλεγχος του γραπτού τους σχεδόν ανύπαρκτος.

Μαθησιακές δυσκολίες στη παραγωγή γραπτού λόγου (2)

- Δυσκολεύεται στο σχηματισμό των γραμμάτων και λέξεων (σχήμα, μέγεθος, κλίση, ευθυγράμμιση)
- Δυσκολεύεται στη χρήση των σημείων στίξης
- Δυσκολεύεται να ακολουθήσει τις γραμμές του τετραδίου
- Δεν τηρεί αποστάσεις μεταξύ των λέξεων
- Κάνει συχνά αντιστροφές, προσθέσεις, παραλείψεις, αντικαταστάσεις γραμμάτων, συλλαβών

Μαθησιακές δυσκολίες στη παραγωγή γραπτού λόγου (3)

- Κάνει συχνά λάθη σε βασικούς κανόνες ορθογραφίας
- Δεν γενικεύει τους κανόνες ορθογραφίας σε όλες τις λέξεις ομοιοκατάληκτες ή παράγωγες
- Δεν αυτοδιορθώνεται
- Δεν τηρεί χρονική ή λογική αλληλουχία
- Δυσκολεύεται στην ολοκλήρωση προτάσεων
- Επαναλαμβάνει τις ίδιες λέξεις

Μαθησιακές δυσκολίες στα Μαθηματικά

- Οι μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες ενδέχεται να έχουν αδυναμίες σε βασικές έννοιες όπως η ταξινόμηση, η σειροθέτηση και η απαρίθμηση.
- Οι μαθητές με αντιληπτικά ελλείμματα οπτικής διάκρισης, χωρικής οργάνωσης και αφαιρετικού συλλογισμού δυσκολεύονται στις έννοιες της ποσότητας, της χρονικής αλληλουχίας και να ομαδοποιήσουν αντικείμενα με βάση τα κοινά χαρακτηριστικά τους.
- Οι μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες στα μαθηματικά συχνά δυσκολεύονται στην κατανόηση του προβλήματος, στον εντοπισμό του ζητούμενου και στην επιλογή της κατάλληλης πράξης.

Παρέμβαση

Είναι απαραίτητο να ξεκινήσουμε τη παρέμβαση από το γνωστικό επίπεδο που βρίσκεται ο μαθητής.

Βασική παράμετρος της παρέμβασης είναι η προοδευτική και με μικρά βήματα κλιμάκωση των δραστηριοτήτων.

Εφαρμογή παρεμβάσεων και προσαρμογών του Αναλυτικού Προγράμματος Σπουδών

Σαφής διδασκαλία, χρήση ενισχύσεων του περιεχομένου (διαγράμματα οργάνωσης, στρατηγικές περίληψης-σημειώσεων, μνημονικές στρατηγικές) και διδασκαλία στρατηγικών μάθησης (αυτό-καθοδήγηση)

Διδακτικές στρατηγικές (διαμεσολαβούμενη φθίνουσα υποστήριξη της μάθησης, συνετή επανάληψη)

Συνεργασία με τους γονείς

Οδηγίες προς τους εκπαιδευτικούς

Να **εξηγήσετε** στα παιδιά τις δυσκολίες τους.

Να τα **επιδοκιμάζετε** και να τα **ενθαρρύνετε**.

Να **ενθαρρύνετε** τα παιδιά να αναπτύξουν **ενδιαφέροντα**.

Να τα **βοηθήσετε** να ενισχυθεί η **αυτοεκτίμησή** τους.

Οδηγίες προς τους εκπαιδευτικούς (2)

Να τα βοηθήσετε να **οργανώνουν το χρόνο** τους και το **πρόγραμμα** τους.

Να τους επιτρέψετε να **κάνουν σύντομα διαλείμματα** την ώρα της μελέτης.

Να τα **ενθαρρύνετε να διαβάζουν «εύκολα» βιβλία.**

Προσαρμογές

Έμφαση στην **ακρόαση**.

Σαφής διατύπωση και παρουσίαση σε γραπτές σημειώσεις των **στόχων της διδασκαλίας** και του οργανογράμματος της διδασκαλίας με έμφαση στα σημαντικά σημεία.

Παρουσίαση των **σημαντικών σημείων** είτε με γράφημα - πίνακα είτε με κατάλογο με λέξεις.

Διδασκαλία **στρατηγικών μάθησης**.

Προσαρμογές (3)

Αύξηση του χρόνου αναμονής και ενίσχυση για την ολοκλήρωση εργασιών.

Αύξηση του χρόνου αναμονής για αντιγραφή από τον πίνακα ή παροχή αντίγραφου των όσων γράφτηκαν στον πίνακα.

Εγκατάσταση των μαθητών σε μπροστινές θέσεις της τάξης.

Προσαρμογές (3)

Προσαρμογή του **αριθμού και της έκτασης των ανατιθέμενων εργασιών.**

Σαφείς γραπτές οδηγίες για την εκτέλεση των εργασιών στο σπίτι.

Έλεγχος της κατανόησης και απομνημόνευσης των οδηγιών από τον μαθητή.

Εντοπισμός και επισήμανση **περιορισμένου αριθμού λαθών** του μαθητή.

Προσαρμογές στην αξιολόγηση της επίδοσης

Να στηρίζεται στις **προφορικές** τους απαντήσεις και στο **περιεχόμενο του γραπτού** τους, μην λαμβάνοντας υπόψη τα λάθη τους

Παροχή διευκρινίσεων και επιπλέον χρόνου

Λάθη σε πρόσημα ή πράξεις:

- Παρέμβαση εκπαιδευτικού
- Επισήμανση του λάθους
- Υποβοήθηση προκειμένου να προχωρήσει.
- Παράβλεψη του λανθασμένου αποτελέσματος πράξεων

Βίντεο

- https://www.youtube.com/watch?v=yX_IIfDL588
- <https://www.youtube.com/watch?v=P2MQuiBAvYA>
- <https://www.youtube.com/watch?v=JQ38suzwecU>